

FAGFELLEVDERT ARTIKKEL

Referanse til artikkelen: Jorunn Gjedrem, Tone Jørgensen & Kåre Heggen (2024). Barnevernsarbeideres vurdering av samvær – en analyse av ulike typer skjønn. *Fontene forskning*, 17(2), 46–58.

NØKKELOD: BARNEVERN, SAMVÆR, EPISTEMISK OG STRUKTURELT SKJØNN

Jorunn Gjedrem
Universitetet i Agder
jorunn.gjedrem@uia.no

Tone Jørgensen
Høgskulen på Vest-
landet
tone.jorgensen@hvl.no

Kåre Heggen
Høgskulen i Volda
khe@hivolda.no

Barnevernsarbeideres vurdering av samvær – en analyse av ulike typer skjønn

Med utgangspunkt i et datamateriale fra åtte fokusgruppeintervjuer med ansatte i barnevernstjenesten, undersøker vi i denne artikkelen hvordan faglig skjønn kommer til uttrykk når de skal vurdere samvær mellom barn og foreldre etter omsorgsovertakelse. Utgangspunktet for diskusjonene i fokusgruppene var en vignett som var utviklet av forskningsgruppen. Toulmins (1958) modell om faglig skjønn og Dworkins (1978) distinksjon mellom strukturelt (rammene rundt, lover) og epistemisk skjønn (den faglige vurderingen knyttet til valg av handling) legges til grunn. Materialet viser variasjoner i hvordan gruppene vektlegger behovet for å styrke kvaliteten i samværet mellom foreldre og barn. Noen grupper ville arbeide med å bedre innholdet i samværene og foreldrenes oppmøte, mens andre var opptatt av at barnet og fosterhjemmet opplevde besøkene som belastende og ville redusere antall samvær. Et annet funn gjelder ulike vurderinger av påtrykket fra EMD-dommer om økt vekt på flere samvær og økt tilbakeføring til familie. Noen grupper var svært kritiske til dette, mens andre la mer vekt på at hver enkelt sak uansett må vurderes individuelt og at barneverntjenestene må begrunne forslag til vedtak om antall samvær bedre.

Denne artikkelen handler om hvordan ulike barneverntjenester vurderer samværsomfang i en konstruert sak med omsorgsovertakelse av et barn på ni år. Vi er opptatt av hvordan barnevernsarbeiderne vurderer ulike sider ved barnets omsorgssituasjon og samvær etter omsorgsovertakelse, og ser på hvordan de anvender faglig skjønn.

Norge er i løpet av de siste årene flere ganger felt av den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) for «brudd på retten til familieliv» etter den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8. De fleste av sakene gjelder spørsmål om samvær etter omsorgsovertakelse. EMD-dommene kritiserer norske avgjørelser om samvær for at de ikke tar nok hensyn til at omsorgsovertakelser skal være midlertidige, at de legger for liten vekt på kontakt mellom foreldre og barn, og at begrunnelsene er for svake (Norges Institusjon for Menneskerettigheter, NIM, 2020). Norge er altså ikke felt på at omsorgen for barna var overtatt, men at det var for få samvær.

Disse EMD-dommene har bidratt til å sette søkelys på barnevernets faglige skjønn og beslutninger om samvær ved omsorgsovertakelse, både blant fagfolk og i media (Gerds-Andresen, 2020; Kolsrud 2021; NIM, 2020; Odland 2022; Stang & Bauge-rud, 2018). Nyere studier indikerer at barnevernet har endret norsk praksis for samværsfastsettelse etter dommene i EMD og Høyesterett, og legger til rette for mer samvær enn tidligere (Alvik, 2021; Stang et al., 2023). Offentlige utredninger og nye føringer fra Barne- og familiedirektoratet (Bufdir) legger nå lagt større vekt på at barnevernet har plikt til å aktivt arbeide for at relasjonen mellom barn og foreldre opprettholdes og utvikles, slik at gjenforening kan være mulig (bl.a. barnevernsloven §§ 7-1 og 7-2; Bufdir, 2022, 2023; Prop 133 L (2020–2021)).

Ny lov om barnevern (2021, gjeldende fra 01.01.23)

tydeliggjør det biologiske prinsipp i § 1-5: «Barn har rett til omsorg og beskyttelse, fortrinnsvis i egen familie. Barnevernets tiltak skal ikke være mer inn-gripende enn nødvendig.» Den nye formuleringen er en styrking av det biologiske prinsippet. Barneverns- og helsenemnda må begrunne faglig når de skal fatte beslutninger om samvær etter omsorgsovertakelse. Barnevernstjenesten må synliggjøre at kryssende menneskerettigheter er i spill (NIM, 2020), men at hensynet til barnets beste alltid skal veie tyngre enn det biologiske prinsipp (barnevernsloven §§ 1-3 og 7-2; Bufdir, 2022).

Selv om prinsippet om retten til familieliv er styrket, gir ikke loven eller barnevernfaget entydige anvisninger om hva som er til det beste for barnet og familien i den enkelte sak. FNs barnekomité har i Generell kommentar nr. 14 (2013) tydeliggjort prinsippet om barnets beste, og har skilt ut syv punkter om hva begrepet inneholder; barnets egen identitet, barnets og foreldrenes bakgrunn, barnets synspunkter, barnets behov for å bevare familiemiljøet, barnets behov for omsorg og beskyttelse, barnets sårbarhet og barnets helse, utdanning og utvikling (Gjedrem, 2018, s. 65). Alle de syv punktene er like viktige og barnevernstjenesten skal etterstrebe dem (optimaliseringsnorm), men de må avveie og prioritere punktene i hvert enkelt tilfelle (avveiningsnorm) (Gjedrem, 2018). Bufdir har laget retningslinjer for samvær (2022) som beskriver hvordan barneverntjenesten kan arbeide for å legge forholdene til rette for å ivareta målsetningen med samvær: «å opprettholde og styrke relasjonen mellom barnet og foreldrene» (Bufdir, 2022, s.1). Retningslinjene understreker at et overordnet hensyn er at samværene skal være til barnets beste, at de skal være så naturlige som mulig, at de må være gode og forutsigbare og at det er barnets mening som skal være utgangspunkt for vurdering av hvor og hvor ofte samvær skal foregå.

Ansatte i barnevernet utøver faglig skjønn i alle

delar av saksbehandlingen, men det må alltid skje innenfor rammen av gjeldende lovgivning (Kane, 2015). Bestemmelsene i Lov om barnevern (2021) krever at barnevernstjenesten tolker og vurderer den konkrete situasjonen før de fatter vedtak (Oterholm, 2023). I barnevernsloven (2021, § 1-3) står det om barnets beste: «Hva som er til barnets beste må avgjøres etter en konkret vurdering.» Når det gjelder omfanget av samvær etter omsorgsovertakelse, står det i barnevernsloven (2021, § 7-2) at «Nemndas vedtak om samvær skal baseres på en konkret vurdering, og at samvær skal være til barnets beste», men barnevernsloven angir ingen norm for antall samvær eller hva samvær skal inneholde. Kane (2015) skriver at det er formålet med barnevernsloven (2021, § 1-1) og lovens krav om forsvarlighet (§ 1-7) som vil styre slike vurderinger, sammen med retningslinjene fra Bufdir (2022). Det er her barnevernsarbeiderne må bruke sin fagkunnskap og utøve faglig skjønn.

Den undersøkelsen som artikkelen bygger på, ble foretatt høsten 2020. Flere av EMD-dommene var gjort kjent da undersøkelsen ble gjennomført, men den nye barnevernsloven (2021) hadde ikke trådt i kraft, og Bufdir (2022, 2023) hadde ikke publisert og iverksatt de nye nasjonale retningslinjene. Barnevernsarbeiderne hadde dermed ikke innsikt i de nye retningslinjene da undersøkelsen foregikk.

På grunnlag av en vignett om en kompleks barnevernssak der barnevernet har bestemt å fremme omsorgsovertakelse for nemnda, diskuterte åtte fokusgrupper fra ulike barnevernstjenester omfang av samvær for barnet. I artikkelen diskuterer vi følgende problemstilling: *Hvordan kommer skjønn til uttrykk når barnevernsarbeidere skal vurdere omfang av samvær etter omsorgsovertakelse?* Vi tar utgangspunkt i følgende underspørsmål: 1. Hvordan resonnerer barnevernsarbeidere faglig rundt samværsfastsetting? 2. Hvordan erfarer de rommet for skjønn etter EMD-dommene?

ANNEN FORSKNING

Forskere har reist spørsmål om det kunnskapsmessige grunnlaget for vurdering og vedtak om sam-

vær har vært tilstrekkelig. Stang og Baugerud (2018) viser eksempelvis til manglende empiriske studier av effekter av omfang og innhold i samværsordning. Mye av forskningslitteraturen om samvær i barnevernet er knyttet til juridiske betraktninger og til avgjørelsene i fylkesnemnda (se f.eks. Alvik, 2021; Gerds-Andresen, 2020).

Gerds-Andresen (2020) undersøkte om fylkesnemndas (i dag barneverns- og helsenemnda) begrunnelser samsvarer med norsk og internasjonal rett når en regulerer samværsretten mellom barn og foreldre. Gerds-Andresen konkluderer med at begrunnelsene er generelle og at det sjelden kommer frem faglige begrunnelser relatert til samværsreguleringen og det enkelte barnets særlige behov.

En kunnskapsoppsummering om samvær med biologisk familie ved langvarige fosterhjemsplasseringer og adopsjon (Boyle, 2015) viste at konsekvensene av samvær for barns utvikling har vært et hovedfokus i forskningen. Boyle oppsummerer at kontakt mellom barn og foreldre kan være viktig for barnets tilknytning, bearbeiding av tapsopplevelse og identitetsdanning. Dersom foreldrene har utsatt barnet for vold, seksuelle overgrep, psykisk mishandling eller liknende, kan kontakten derimot være svært skadelig, særlig dersom mishandling og omsorgssvikt blir utført under samværet. Boyle konkluderer kunnskapsoppsummeringen med at barnevernet må vurdere antall besøk fra sak til sak, og at vurderingen må begrunnes i barnets beste. Videre må barnevernet aktivt arbeide sammen med barn, foreldre, øvrige familienettverk og fosterhjemmet for å legge forholdene til rette for gode og trygge samvær, og de må følge med på barnets reaksjoner etter samvær. Boyle (2015) legger hovedansvaret på sosialarbeidere for å sikre kvaliteten på kontakten og samværene mellom barn og foreldre.

En viktig del av kritikken fra EMD har vært at det er for svake begrunnelser og for dårlig dokumentasjon i vedtak om samværsfastsetting. Van der Wee og Karlsen (2021) drøfter beslutningsprosesser i barnevernet og er kritiske til et svakt og usystematisk arbeid med informasjonsinnhentning og analysear-

beid i undersøkelsene. De understreker betydningen av kritisk refleksjon. Jørgensen og Heggen (2020) viser også til betydningen av kritisk refleksjon, i tillegg til at det er nødvendig med kollegiale drøftinger for å diskutere og prøve ut ulike hypoteser om sammenhenger før barnevernet konkluderer i saken. Slike drøftinger kan utvikle det faglige skjønnet.

I en analyse av barnevernssakene som ble behandlet i EMD fra 2016, fant Stang et al. (2023) blant annet stor variasjon i omfang av og innhold i samvær mellom barn og foreldre etter plassering, variasjon i hvordan vedtakene var begrunnet og i hvordan føringene fra EMD og Høyesterett var implementert. Stang et al. (2023) gir en rekke overordnede anbefalinger til barneverntjenestene om samværsordninger; at de må være fleksible, at det må settes av nok tid og ressurser til oppfølgingen av barn, foreldre og fosterforeldre, og at det må gjøres systematisk evaluering av samværene (s. 216). En av suksessfaktorene ved gode samvær var godt samarbeid mellom de voksne. Stang et al. (2023) konkluderer med at det trengs mer forskning på en rekke områder, blant annet modellforsøk med ulike typer samværsordninger over tid for å få bedre kunnskap om variasjoner og mønstre og for å undersøke hva som skal til for at samvær skal fungere godt, og hvilke konsekvenser som følger av økt samvær (s. 221).

Vår studie er et bidrag til å få fram kunnskap om hvordan barnevernet utøver sitt skjønn i vurderinger av samvær.

TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ FAGLIG SKJØNN I BARNEVERNET

Vi bruker Grimen og Molanders definisjon av faglig skjønn: «Skjønn er en form for praktisk resonnering, hvor formålet er konklusjoner om hva som bør gjøres i konkrete enkelttilfeller, men hvor *holdepunktene er svake*» (2008, s. 179). Det faglige skjønnet er de vurderingene profesjonsutøveren gjør for å kunne handle i en konkret situasjon (Heggen 2019, s. 203). Hvis holdepunktene ikke er svake, vil det ikke være behov for fagkompetanse og beslutningene kunne tas mer eller mindre mekanisk (Grimen & Molander, 2008, s. 179).

Skjønnet har to dimensjoner, den ene dimensjonen kan knyttes til det rettsfilosofen Dworkin (1978) kaller *strukturelt skjønn*, som angir rammene rundt saksbehandlingen. I barnevernet handler rammene om lover, forskrifter og rundskriv som styrer og avgrenser rommet for faglig skjønn, dessuten kan EMD-dommene være et eksempel på strukturelle rammer som kan bidra til å avgrense skjønnet. Den andre dimensjonen er *epistemisk skjønn*, som handler om den resonneringsprosessen som leder til en beslutning innenfor det handlingsrommet rammene gir. I barnevernssaker har barnevernet ansvar for å begrunne sin resonnering om hva som vil være barnets beste i hvert enkelt tilfelle.

Toulmin (1958) har laget en modell som gir inngang til å forstå hvordan en kan utøve praktisk resonnering i faglig skjønn. Utgangspunktet for modellen er at skjønnet må være knyttet til den spesifikke situasjonen og bygge på juridisk, faglig og teoretisk kunnskap samt etisk refleksjon, til tross for at faglig skjønn er normativt og har svake holdepunkter. Ifølge modellen er første ledd å etablere en faglig forståelse av hva som oppfattes som (hoved)-problemet i saken. Når problemet er definert, blir neste ledd å vurdere hva en bør gjøre med saken, det vil si å utvikle argumenter og etiske holdepunkter basert på et bredt kunnskapsgrunnlag for å komme fram til en beslutning i saken.

I vår studie av barnevernets faglige skjønn, analyserer vi skjønnets epistemiske dimensjoner ved å utforske hvilken forståelse av problemet i barnevernssaken som inngår i resonneringsprosessen og hvordan denne problemforståelsen påvirker skjønnsutøvelsen i det videre arbeidet i saken. Videre utforsker vi hvordan informantene opplevde at EMD-dommene påvirket det strukturelle skjønnet.

METODE

Det empiriske datamaterialet springer ut av et større forskningsprosjekt: *Styrking av fagleg skjønn i kommunalt barnevernsarbeid* (Heggen, 2021). Forskningsprosjektet er et samarbeid mellom Universitetet i Agder, Høgskulen i Volda og Høgskulen på Vestlandet. Det kommer flere artikler fra prosjektet.

Forfatterne Jørgensen og Gjødrem har deltatt i datainnsamling, mens alle tre forfattere har deltatt i arbeid med analyse, skriving og bearbeiding av tekst. Gjødrem har hatt hovedansvaret for sluttarbeidet av teksten.

Utgangspunktet for artikkelen er analyser av datamateriale fra åtte fokusgrupper gjennomført i 2020 med ansatte fra åtte ulike barnevernstjenester. I fokusgruppene diskuterte deltakerne en konstruert vignett om en kompleks barnevernssak. Bruk av vignetter som framgangsmåte for datainnsamling er særlig egnet til å få innsikt i hvilke faktorer som påvirker beslutninger (Taylor, 2005) og gir mulighet til å sammenligne refleksjoner og diskusjoner knyttet til faglige vurderinger i en situasjon som ligner virkeligheten (Andershed & Andershed, 2015). Vignetten var utformet for å få fram barnevernsarbeidernes resonnement og begrunnelser for fastsetting av samvær i barnevernssaken. Deltakerne ble bedt om å vurdere informasjonen i vignetten som om det var en vanlig drøftingssak på kontoret. Ved å organisere vignett-diskusjoner som fokusgrupper fikk vi dermed tilgang til hvilke faglige forståelser som dominerte ved de ulike barnevernskantorene. Interaksjonen i en fokusgruppe setter i gang nye refleksjoner hos deltakerne og bidrar til at deltakerne supplerer hverandre og stimulerer til diskusjon (Kitzinger, 1995). Det er på denne måten gruppedynamikken, mer enn enkeltindivider, som danner utgangspunktet for analyser av datamaterialet (Smithson, 2000).

Studiens kunnskapsprosjekt plasserer vi innenfor en hermeneutisk vitenskapstradisjon (Jenssen, 2021), der våre fortolkninger av gruppediskusjonen danner utgangspunktet for presentasjonen av resultat. Ambisjonen er med andre ord ikke å avdekke generelle sannheter om barnevernets skjønnsvurderinger i en barnevernssak. Prosjektet handler snarere om å tolke hvordan barnevernsarbeiderne resonnerer, og hvordan de bruker sitt handlingsrom for skjønn, for å få fram barnevernets meningskonstruksjoner. Våre analyser er resultatet av en fortolkning der våre teoretiske perspektiver på skjønn påvirker forskerblikket og presentasjonen av funn.

Utvalg og gjennomføring

Hver av de åtte fokusgruppene hadde mellom fire og syv deltakere, totalt 42 informanter. Alle hadde utdanning som barnevernspedagog, sosionom eller vernepleier, og de hadde fra knapt to til over tjue års erfaring med arbeid i barnevernet. Alle så nær som en var kvinner. Vi rekrutterte deltakere ved å ta direkte kontakt med tjenester som hadde plassert ansvaret for å vurdere og evaluere fastsetting av samvær i egne team. For å oppnå geografisk variasjon, valgte vi å rekruttere fra ulike kommuner i landet. Kriteriet for deltakelse var at deltakerne hadde erfaring med, eller arbeidsoppgaver direkte knyttet til, å vurdere samvær etter omsorgsovertakelse. Vi gjennomførte alle fokusgruppediskusjonene i tjenestenes lokaler, og diskusjonene varte i ca. to timer, inkludert en pause. Vi tok fokusgruppediskusjonene opp digitalt på lydbånd og transkriberte dem.

Prosjektet er godkjent av NSD (nå Sikt, nr. 2500839). Vi har fått skriftlig samtykke om deltakelse fra alle som deltok. Datamaterialet er anonymisert, slik at det ikke kommer frem hvilke barnevernstjenester eller kommuner som deltok.

Vignettdiskusjonen

Etter å ha lest vignetten om Daniel, ni år, ble deltakerne i første del av møtet bedt om å ta stilling til plasseringsalternativ (nøytral eller familieplassing) og omfang av samvær med foreldrene etter omsorgsovertakelsen. Etter en kort pause fikk fokusgruppene informasjon om Daniel to år etter plassering. I denne delen ble deltakerne bedt om å evaluere samværsordningen og ta stilling til om den skulle endres eller ikke. I begge runder ble deltakerne bedt om å begrunne hvilke trekk ved saken som var avgjørende for deres vurdering og hva som skulle vært annerledes i saken for å fatte en annen beslutning.

En svakhet ved studien kan være at analysene er knyttet til et konstruert kasus med begrenset informasjon om situasjonen til familien, og at samtalen derfor kan framstå som mindre realistiske enn barnevernets skjønnsutøvelse i reelle saker. Alle gruppene ga uttrykk for at kasuset var realistisk og at disku-

sjonene hadde klare likhetstrekk med det de opplever i arbeidshverdagen.

Det er noen metodiske utfordringer med å bruke fokusgruppeintervjuer. En utfordring kan være gruppers tendens til å søke enighet, eller 'groupthink' (Turner & Pratkains, 1998). En annen utfordring kan være at noen medlemmer med høyere status kan dominere gruppen (Malterud, 2012). Vi opplevde at fokusgruppene fungerte godt med hensyn til disse utfordringene. Gruppedynamikken var god og alle deltakerne var aktivt med i diskusjoner, noe som bidro til å få fram hvilke faglige forståelser som dominerte og hvor det var uenighet.

Analyse

Inspirert av framgangsmåten til Braun og Clarke (2006, 2021) har vi gjennomført en refleksiv tematisk analyse av fokusgruppediskusjonene. Refleksiv tematisk analyse er en fleksibel, faseinndelt analysestrategi som søker å identifisere relevante mønstre og temaer på tvers av datamaterialet sett i lys av studiens forskings spørsmål. I første fase leste alle gjennom transkripsjonene flere ganger for å bli kjent med innholdet. I neste fase kodet vi materialet i lys av stu-

diens problemstilling. I denne fasen fant vi det nyttig å bruke Toulmins (1958) resonneringsmodell som utgangspunkt for å identifisere mulige undertemaer under de to hovedtemaene: *epistemisk skjønn* og *strukturelt skjønn*. Vi samlet utsagn under hovedtemaene: aspekt ved skjønnsutøvelsen som knyttet seg til den faglige forståelsen (epistemisk skjønn) og aspekt ved skjønnsutøvelsen som knyttet seg til EMD-dommenes betydning (strukturelt skjønn). I neste fase lette vi etter undertemaer innenfor de to hovedtemaene. Under epistemisk skjønn ga vi ett undertema navnet «kvalitet i samvær», det andre undertemaet ga vi navnet «hyppighet i samvær». Under strukturelt skjønn identifiserte vi undertemaene: «de kritiske» og «de nytenkende». Det var variasjoner og uenigheter innad i gruppene, men gruppene skiller seg fra hverandre ved at diskusjonene i større grad dreide seg om det ene undertemaet enn det andre.

FUNN

I presentasjonen av analysen viser vi mønstre og variasjoner i hvordan to ulike faglige forståelser og to ulike holdninger til EMD-dommene påvirket barnevernsarbeidernes resonnement i skjønnsutøvelsen.

SAMMENDRAG AV VIGNETTEN

Del 1:

Daniel, som er ni år, bor sammen med mor og far som i flere år har hatt utfordringer med rus og psykisk helse. Barnevernstjenesten forbereder sak til fylkesnemnda om omsorgsovertakelse. Daniel selv ønsker å bo med far dersom han slutter å drikke.

Del 2:

Daniel er elleve år og bor i fosterhjem hos sin tante (fars søster) og har vedtak om samvær med foreldrene tolv ganger i året à to timer. Daniels situasjon er forverret. Han fungerer greit faglig på skolen, men har problemer sosialt og tisser på seg om natten etter hvert samvær med mor. Fars alkoholproblem øker, og mor har begynt å drikke. Behandling for alkoholproblemene har hatt en viss effekt, men foreldre møter ikke alltid opp til avtalt samvær og de forteller Daniel at han snart skal få flytte hjem. Daniel trives med å bo hos tanten, han ønsker samvær med far når han er edru, men ikke med mor. Fosteremor har sagt at hun vurderer å si opp fosterhjemsavtalen om ikke barnevernet reduserer samværet, og hun får støtte fra sin fosterhjemveileder for å redusere samværet.

Det epistemiske skjønnet – barnevernets faglige forståelser i fastsetting av samvær

I del to av vignetten beskrev vi at Daniels situasjon var forverret og at samværsordningen ikke fungerte tilfredsstillende. I de gruppene hvor barnevernsarbeiderne hadde en faglig forståelse med hovedvekt på betydningen av innholdet og kvaliteten på samværene, vurderte de at reduksjon av samvær ikke alltid var nødvendig. Disse gruppene rettet oppmerksomheten mot barnevernets muligheter til å styrke kvaliteten i samværene. De barnevernsarbeiderne som vurderte at det er hyppigheten i dårlige samvær som skader Daniel, rettet derimot oppmerksomheten mot barnets behov for beskyttelse. Deltakerne vurderte da i større grad at omfanget av samvær burde reduseres. Vi har kalt disse hovedtendensene i barnevernets problemforståelser henholdsvis «kvalitet i samværene» versus «samværshyppighet».

Kvalitet i samværene

Deltakerne i de gruppene som fokuserte på kvalitet i samværene, var spesielt opptatt av barnevernets ansvar for å bidra til at innholdet i samværene og foreldrenes oppmøte ble bedre. De inntok fort en kritisk holdning til barneverntjenestens innsats overfor familien. Disse deltakerne ble opptatt av at de først måtte jobbe med å gjøre Daniels samvær med foreldrene gode, før de kunne vurdere omfanget av samvær. De mente barnevernet hadde ansvar for å kvalitetssikre samværene: «... før ein hadde gjort noko vidare så måtte me nok ha snudd på nokre steinar, og sett, er det noko barneverntenesta kan gjere annleis for å skape betre samvær? Korleis kan ein få foreldra til å møte ...»

Sitatet illustrerer at denne barnevernsarbeideren er opptatt av at barnevernet kan gjøre mer for å skape gode samvær, både med kvalitet og foreldrenes oppmøte, og dermed skape større forutsigbarhet for Daniel. Noen deltakere gav uttrykk for at barnevernet kan ha en tendens til å gjøre for lite i sammenheng med samvær. En sa det slik: «... og istedenfor å lene oss tilbake og si at vi reduserer fordi at nå fungerer det ikke, så må vi jo se på hva vi kan bidra med

da, for å få det til å fungere til det beste for Daniel ...». I dette sitatet bruker barnevernsarbeideren formuleringen «lene oss tilbake» for å beskrive manglende innsats og ansvar for samværs kvalitet, og at reduksjon i samvær kan bli en for enkel løsning på problemet.

Deltakere som vurderte samværs kvalitet som hovedproblemet, var spesielt opptatt av å styrke samarbeidet mellom foreldre, fosterhjem og barnevern, og å skape felles forståelse for hva Daniel trenger:

... jeg kunne tenkt meg at vi hadde samlet både besteforeldre, og det har de helt sikkert prøvd, men både besteforeldre og foreldre og fosterforeldre der fokuset er Daniel og hvordan har Daniel det nå og hva er viktig for dere i forhold til Daniel videre, at man klarer å snu det litegrann ...

I dette sitatet går det fram at barnevernsarbeideren foreslår å jobbe med å styrke en felles forståelse av Daniels situasjon for å bedre samværs kvaliteten, og dermed bedre forholdene for Daniel. Noen var spesielt opptatt av relasjonen mellom Daniel og moren, slik følgende sitater illustrerer:

Jeg ville jo også ha prøvd å gå enda mer i dybden på hva er det mellom Daniel og mamma, for der virker det jo på casen som at der har det vært noe hele veien som har vært vanskelig, og det er jo en ting med alkohol og det ytre, men hvis det er noe i tilknytninga helt fra startrelasjonen dem imellom, altså vi vet jo ikke så mye om starten på livet, og hvis mamma har strevd psykisk, så kan det være noe som er helt tilbake fra han ble født og i magen til og med, så det å klare finne ut.

Liknende resonnement kommer fra en annen deltaker:

... når man har en gutt på elleve år som sier at han ikke vil treffe mor, så er det kanskje naturlig å fundere i et vedtak der gutten blir hørt og at vi samtidig jobber i relasjonen mellom gutten og mor sånn at gutten vil treffe mor ...

Disse to sitatene viser hvordan vurdering av sam-

vær blir knyttet til mors behov for oppfølging, informasjon og støtte, og på relasjonen mellom gutten og moren. Når deltakere knytter den faglige problemforståelsen til samværs kvalitet, knytter de også resonnement og argument for fastsetting av samvær til hva som kan gjøres bedre. I sitatene over foreslår barnevernsarbeiderne å utforske mer hvorfor gutten ikke ønsker å treffe moren, og å styrke relasjonen mellom dem slik at kvaliteten i samværet blir bedre. Vår analyse viser at når barnevernets resonnement handler om å styrke kvaliteten i samvær, bidrar dette til å orientere det faglige blikket mer mot hva barnevernet kan bidra med og hvordan barnevernet kan bistå i gjennomføringen av samvær, enn på omfanget av samvær.

Samværshyppighet

Den andre typen faglig problemforståelse som viste seg i materialet, handlet om samværshyppighet som hovedproblem. Denne problemforståelsen viste seg ved at deltakerne tok den dårlige samværs kvaliteten for gitt, og knyttet det faglige resonnementet for fastsetting av samvær til å beskytte Daniel mot skadene samværet påførte ham. Deltakere med denne problemforståelsen la oftere vekt på fosterhjemets forståelser og synspunkter i skjønnsvurderingen. Videre la de foreldrenes manglende innsats for å bli rusfri og/eller for å bedre sin psykiske helse, som premiss for skjønnsvurderingen. Flere la vekt på at foreldrene ikke fulgte opp samværsavtalen, og at far skapte utrygghet for Daniel når han sa at han snart skal få komme hjem og at de skal treffes oftere. Argumentene for å redusere hyppigheten i samværet ble styrket. Selve samværshyppigheten ble dermed et premiss som la føringer på hva deltakerne vurderte som nødvendig å gjøre videre i saken. Disse deltakerne la vekt på hensynet til Daniels og fosterhjemets behov for ro, og på Daniels mulighet til en fortsatt god utvikling. Sitatene under viser eksempler på problemforståelse knyttet til samværshyppighet:

... foreldra klarer jo ikkje å følge opp det som er sant, og viss du ikkje klarer å følge opp to timar ein gong i månaden, då er det klart at ein må

endre på det, det er på ein måte innlysande.

... De [foreldrene] følger ikke opp, og da indikerer det i hvert fall ikke en økning [av samværet], og gutten gir uttrykk for at han egentlig ikke vil treffe moren.

Barnevernsarbeiderne med problemforståelsen «omfang av samvær» argumenterte oftere for at antall samvær burde reduseres, og de gjorde i større grad foreldrene selv ansvarlige for dårlig samværs kvalitet. Med denne problemforståelsen la de større vekt på fostermors behov og ønsker, og de var opptatt av at fostermor burde få støtte og avlastning slik at Daniel kunne fortsette å bo der, en sa det slik:

... ein fosterheim som er nær på å sprekke viss ein ikkje klarer å gjere noko med dei tinga som er relaterte til samvær og intern kommunikasjon i familien, ... mange ting som talar for at her må ein stramme inn.

Barnevernsarbeiderne med problemforståelse knyttet til samværshyppighet la større grad vekt på risiko for at fosterhjemmet ville si opp avtalen som argument for å redusere samværet.

Det strukturelle skjønnet – barnevernets vurdering av handlingsrom etter dommene i EMD

Gruppeditakerne var opptatt av EMD-dommenes kritikk av at norske avgjørelser om samvær ikke tar nok hensyn til at plasseringer skal være midlertidige (NIM, 2020), slik dette sitatet viser:

...vi må bare si til oss selv hele tida: ikke tenk langsiktig, for det har vi ikke lov til å tenke, vi skal hele tida tenke midlertidig fram til det motsatte er bevist, og da skal de [foreldrene] være særlig uegna og da skal en ha erfart det.

Flere trakk fram at EMD-dommenes føringer om at plasseringer skal være midlertidige hadde fått betydning for vurderingen av samværsomfang. Deltakerne la vekt på at det nå er sjelden å få medhold i barnevern- og helsenemnda om samværsomfang på mindre enn åtte samvær pr. år, mens det før EMD-dommene var vanlig å fastsette samværsomfang til fire til seks samvær i året.

Vår analyse viser likevel to ulike holdninger til dis-

se føringene. En tydelig holdning var de kritiske, som mente at nye føringer om plasseringenes midlertidighet og flere samvær undergraver troen på at barnevernet er best i stand til å vurdere hva som er best for barnet i den enkelte sak. Den andre holdningen vi identifiserte var de nytenkende, som mente at de nye signalene har bidratt til å styrke barnevernets bevissthet rundt begrunnelser for fastsetting av samvær i barnevernet. Begrepsparet «de kritiske» og «de nytenkende» viser til at de kritiske hadde en tydelig skeptisk innstilling til endringene som EMD-dommene medførte, mens de nytenkende i større grad så etter hva som kunne være positivt og søkte etter nye løsninger.

De kritiske informantene

Felles for de kritiske informantene er at de mener nye juridiske føringer og styrking av tilbakeføringsprinsippet bidrar til at barnevernet anbefaler flere samvær enn de faglig kan stå inne for. Følgende sitat illustrerer en slik forståelse:

... Vi føler jo at vi må gje meir enn vi fagleg ..., eg føler at me må gje meir enn eg fagleg står inne for, så viss eg tenkjer fire [samvær], så må me berre tenke at ok, men då blir det seks ... Så legg ein seg gjerne på lågare tal enn det ein tenker for at ein veit at det kjem til å bli ...

Noen opplevde at de i større grad måtte arbeide for tilbakeføring, selv om de opplevde saken som så alvorlig at tilbakeføring ikke ville blitt vurdert tidlige, før dommene kom:

Ja sånn som en jobba før, så er dette [dvs. vignetten] en sånn sak at en har tenkt at dette er kjempealvorlig, her går vi for oppvekstplassing, og litt sånn har vi nok tenkt i den type saker der det er ... altså det med stagnering. Hvis det er tilfelle, en må jo innhente opplysninger, hvis det faktisk er tilfelle her at han er så vanskjøtta som det ser ut som her, så hadde dette vært en sånn type sak som en tenker veldig begrensa samvær. Her må han finne seg ro i en ny omsorgsbasis der han blir skjerma for retraumatisering. Det har vært litt sånn som

en har tenkt, men nå så blir en forplikta til å hele tida prøve å tenke hva skal til og hvordan kan vi hjelpe foreldrene til å få det til.

En sa i forlengelsen av dette sitatet: «Det oppleves jo som at de [EMD] har gått fra den ene grøfta til den andre, at noe kan være midlertidig, for nå er vi helt over på den andre sida og det tror jeg er veldig skadelig».

Noen av de *kritiske* informantene var bekymret for at faglige vurderinger blir satt til side, for eksempel at barn med symptomer på alvorlig omsorgssvikt som trenger beskyttelse og som burde plasseres med et lengre tidsperspektiv, ikke blir tatt hensyn til. Disse informantene fortalte at de nå erfarer at barnevernet må dreie fokus mot å følge opp foreldrene med tanke på tilbakeføring. Noen av de kritiske opplevde at det ikke er rom for å tenke en middelvei etter EMD-dommene, og sa de mente mulighetsrommet for skjønn har blitt mye mindre: «Men det er jo dette her eg ser er i ferd med å skje, det må eg berre få lov å seie, at dette går utover ungane dei føringane som er.» Disse informantene uttrykker sterk tvil om føringene etter EMD-dommene er til barnas beste, og at barna blir skadelidende med den dreiningen de erfarer har skjedd.

De nytenkende

De informantene vi omtaler som nytenkende har i større grad enn de kritiske informantene fokus på at EMD-dommene og styrking av tilbakeføringsprinsippet har bidratt til viktige og konstruktive diskusjoner i barnevernsteamene, slik følgende utsagn viser: «... for nå har vi jo fått et nytt perspektiv inn i disse sakene med de nye dommene som er kommet som gjør at vi begynner jo å tenke litt nytt knyttet til dette spørsmålet [om samværshyppigheten].»

Neste sitat viser en barnevernsarbeider som er opptatt av at EMD-dommene utfordrer begrunnelsen til barnevernets vurdering av samværsomfang:

Det er vel det som har vore vanligst lenge, det er jo sånn fire eller seks gongar i året, og så har disse EMD-dommene kommet på bordet, der en må tenke litt nytt og litt annerledes og drøf-

te det dypere da: hvorfor - hva er grunnen til at dere gjør det sånn og ikke mer..

Dette sitatet viser hvordan barnevernsarbeideren erfarer EMD-dommene som et viktig bidrag til å forlate en ureflektert måte å fastsette samværsomfang på, at barnevernet nå må begrunne sine forslag, og at det vil øke den faglige refleksjonen rundt spørsmål knyttet til samvær. Det ble litt diskusjon i en av gruppene knyttet til dette. En sa:

Men jeg tenker vi kan ikke være så redde disse her dommene i Strasbourg heller at vi går inn for altfor mye samvær, det...

En annen svarte:

Nei, det er jeg enig i, men det er noe med å få i gang denne her, at en ikke blir standardisert, sant. At en drøfter hver enkelt sak. Og det var jo derfor vi tok opp nå samvær – på fagmøte – at alt er på tavla, og skikkelig gikk inn i drøften om samvær. Og det er ikke nødvendigvis at en lander på mer samvær, men da har en grunnigtt veldig godt hvorfor en tenker sånn som en tenker, og det er det som er poenget.

Deltakerne i denne fokusgruppen hadde brukt tid på et fagmøte til å se på hvordan en faglig kan begrunne forslag om antall samvær i ulike situasjoner. En sa:

Jeg har lest dommene og det er noe vi må forholde oss til, men det er blitt så lite styrt av disse standardene i utgangspunktet at det blir ikke så stor forandring. For det har jo vært individuelle vurderinger hele veien.

Dette sitatet viser hvordan deltakerne argumenterer for at de nye føringene ikke hadde ført til så store endringer, og at en uansett må vurdere samvær individuelt.

DISKUSJON

Med utgangspunkt i problemstillingen; *Hvordan kommer skjønn til uttrykk når barnevernsarbeidere skal vurdere omfang av samvær etter omsorgsovertakelse?* har vi funnet noen mønstre i datamaterialet om barnevernets resonneringsprosess i denne typen beslutninger. Vi drøfter de ulike mønstrene i barnevernets skjønnsutøvelse i lys av teorien om skjønns epistemiske og

strukturelle sider (Dworkin 1978), begreper om barnets beste, samt annen forskning om samvær.

Det epistemiske skjønnet

Analysen får fram to ulike problemforståelser av barnevernssaken som påvirker barnevernsarbeidernes resonneringsprosess i skjønnsvurderingen av samværsomfang. Den ene forståelsen innebærer at barnevernet kan og bør bidra til å styrke samværskvaliteten, både for at samværene skal bli bedre, og for å øke sjansene for tilbakeføring på sikt. Den andre problemforståelsen innebærer en oppfatning om at den dårlige samværskvaliteten bør føre til færre samvær, for å redusere barnets stress i forbindelse med samværene og å ivareta fosterhjemmets ønske om færre samvær.

De ulike problemforståelsene påvirker det epistemiske skjønnet, det vil si barnevernets faglige begrunnelser for skjønnsutøvelsen. Barnevernets fortolkning av om det er kvaliteten i samværet eller samværshyppigheten som utgjør problemet i barnevernssaken, har avgjørende betydning for hvilke vurderinger som blir gjort, og hvilke argumenter som støtter opp om vurderingene. De barnevernsarbeiderne som forstår problemet som at barnevernstjernen bør øke innsatsen for å bedre den dårlige samværskvaliteten, gjør andre vurderinger enn de som forstår problemet som at hyppige samvær er skadelig for Daniel.

Selv om alle gruppene var enige om at kvaliteten på samværet var dårlig, og var opptatt av Daniels behov og hva som kan være til det beste for ham, varierte det hvilke løsninger de kom fram til.

Grimen og Molander (2008, s.194) skriver at man kan komme til forskjellige konklusjoner selv om man vurderer ulike forhold i en sak samvittighetsfullt. Man kan for eksempel vektlegge ulike forhold og prioriteringer, det Grimen og Molander med henvisning til Rawls (1993) kaller en av skjønns «byrder». Slike «byrder» er et problem som krever bevisstgjøring av følgene av ulik problemforståelse, og dermed valg av tiltak, og «et argumentasjonsfelleskap» for stadig refleksjon i kollegiet (Grimen & Molander, 2008, s. 195).

Jørgensen og Heggen (2020) har argumentert for mer systematisk bruk av kritisk refleksjon og kollegiale drøftinger for å avveie ulike forhold ved saker i barnevernet. De anbefaler blant annet at det er viktig å unngå at barnevernet lar forutinntatte standpunkter få innvirkning og ikke blir tilstrekkelig kritisk vurdert før en trekker slutninger. Barnevernsarbeidere og andre profesjonsutøvere må bruke skjønnet når de fatter beslutninger, men skjønnet er sårbart. Van der Weele og Karlsen (2021) viser betydningen av å innhente god informasjon om barnet og familiens situasjon. Oterholm (2023) viser hvor viktig det er å ha et sammensatt kunnskapsgrunnlag i skjønnsutøvelse, som blant annet kan innebære bevissthet om optimaliserings- og avveiningsnormen i forbindelse med barnets beste-vurderinger (Gjedrem, 2018). Grimmen og Molander (2008) understreker betydningen av bevissthet rundt kompleksiteten, blant annet ved å vise til skjønnets byrder.

Våre analyser viser at ulike problemforståelser fører til ulik vektlegging av elementene i barnets beste; den ene forståelsen understreker barnets behov for å bevare familiemiljøet i sin opprinnelige familie og barnets behov for omsorg og beskyttelse mot dårlige samværs-kvalitet. Den andre forståelsen legger større vekt på barnets sårbarhet med tanke på den dårlige samværs-kvaliteten, og å bevare barnets helse og utvikling ved å arbeide for å opprettholde fosterhjemmet. I studien så vi at dette førte til at barnevernsarbeiderne valgte ulike retninger for det videre arbeidet. Vi fant noe diskusjon i gruppene om de ulike problemforståelsene, men gruppene gjorde i liten grad avveininger mellom de ulike elementene i vurderingen av barnets beste, og de valgte ulike problemforståelser med en viss grad av enighet innad i gruppene. Dette kan skyldes 'groupthink' (Turner & Pratkains, 1998), og i mindre grad kritisk refleksjon. Argumenter i kollegafellesskapet bør innebære at en avdekker kompleksitet og mangfold, og avveier og reflekterer over mange ulike elementer i beslutningsprosessen. På denne måten kan barnevernet styrke og kvalifisere skjønnet.

Det strukturelle skjønnet

For det strukturelle skjønnet, hvilket handlingsrom for skjønnet de barnevernsansatte erfarer, viser analysen at det varierer om de oppfatter handlingsrommet som mindre eller større etter EMD-dommene. De kritiske deltakerne pekte på at EMD-dommene kan føre til beslutninger om stort omfang av samvær som er skadelig for barnet, og de ønsket å vurdere omfanget av samvær på barnevernets eget faglige grunnlag. De *nytenkende* la derimot vekt på at påtrykket fra EMD har ført til konstruktive diskusjoner, men at vurderingspraksis ikke er endret i særlig grad, da antall samvær alltid har blitt vurdert i forhold til den konkrete saken.

Det er likevel grunn til å merke seg bekymringen for at for sterk innstramning av det strukturelle skjønnet kan føre til at barn blir skadelidende. Der som det utvikler seg en norm med mange samvær og hovedfokus på tilbakeføring, kan det føre til at vi havner i en ny grøft, og at det biologiske prinsippet får forrang framfor barnets beste og en avveining mellom de ulike elementene i begrepet. Både retningslinjene for samvær (Bufdir, 2022) og forskningen til Boyle (2015) og Gerdt's-Andresen et. al (2023) understreker at det er viktig med kontakt mellom barn og foreldre etter omsorgsovertakelse og adopsjon. Men de viser også at samvær kan påføre skade, og at samvær alltid må begrunnes i barnets beste.

På den annen side viser de *nytenkende* gruppene til at EMD-dommene har ført til at de i større grad må «drøfte det dypere» og at en nå må «grunngi» beslutningene godt. Dette innebærer at de faglige argumentene har fått større betydning etter EMD-dommene, og at begrunnelser for eventuelt lavt samvær i større grad må være faglig fundert for at det skal gå gjennom i nemnda. Dette betyr at det blir enda viktigere å kvalifisere og styrke det epistemiske skjønnet når det strukturelle skjønnet blir strammet inn.

KONKLUSJON

Det epistemiske og strukturelle skjønnet viser seg med ulike forståelser og konklusjoner i vårt datama-

teriale. Gruppene legger vekt på forskjellige argumenter, både om innsats for å styrke samvær mellom foreldre og barn, og i vurderinger av EMD-dommenes påtrykk om økt samvær og tilbakeføring. Ulikhetene i forståelse av problemet, og dermed grunnlaget for skjønnsutøvelsen og for valg av tiltak, krever økt bevissthet når barnevernet skal begrunne sine

forslag til vedtak overfor barneverns- og helsenemndene.

Alle fokusgruppene understreker behovet for mer informasjon om den saken som er grunnlaget for diskusjonene. Vi tar derfor forbehold om at dette kan ha påvirket gruppens diskusjoner og våre funn.

SUMMARY

Child welfare workers' assessment of visitation – an analysis of epistemic and structural judgement

In our research, based on data from eight focus group interviews with employees in the child welfare service, we examine how child welfare workers express professional judgment when considering visitation between children and parents after placement. We provided a vignette as a starting point for the group discussions. We use Toulmin's (1958) model of professional judgment and Dworkin's (1978) distinction between structural and epistemic discretion as a theoretical basis. The material shows variations in how the groups emphasise the need to strengthen the quality of contact between parents and children, in that some of the groups wanted to improve the content of the contact and the parents' attendance. In contrast, other groups were concerned that the child and the foster home experienced the visits as burdensome and would reduce the number of meetings. Another finding concerns differences in assessments of the pressure from ECtHR judges on the increased emphasis on more visitation and increased return to the family. Some of the groups were critical of this. In contrast, others emphasised the assessment of each case individually and that the child welfare services must better justify proposals for decisions on the number of visits.

Keywords: child welfare service, visitation, epistemic and structural discretion.

REFERANSER

- Alvik, I. F.** (2021-11-18). *Samvær etter omsorgsovertakelse – en undersøkelse av praksis fra Fylkesnemnder og lagmannsretter* (Skriftserien nr. 4: 2021). OsloMet – storbyuniversitetet.
- Andershed, A.-K. & Andershed, H.** (2015). Improving evidence-based social work practice with youths exhibiting conduct problems through structured assessment. *European Journal of Social Work*, 19(6), 887-900. <https://doi.org/10.1080/13691457.2015.1043242>
- Barnevernsloven** (2021) *Lov om barnevern* LOV-2021-06-18-97 Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97?q=Barnevernloven>
- Boyle, C.** (2015). What is the impact of birth family contact in adoption and long-term foster care? A systematic review. *Child and Family Social Work*, 22(1), 22 – 33. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/cfs.12236>
- Braun, V. & Clarke, V.** (2021). *Thematic analysis*. SD Books.
- Braun, V. & Clarke, V.** (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>
- Bufdir** (2023). *Saksbehandlingsrundskrivet – Retningslinjer for barnevernstjenestens saksbehandling*. <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/RettsdataStartPage/Rettsdata/?grid=gRSz2DSAKSBEHANDLINGSRUNDSKRIVETz282023229>
- Bufdir** (2022). *Samvær – retningslinje for vurdering av samværsordning ved omsorgsovertakelse*. https://ny.bufdir.no/fagstotte/produkter/samvar__retningslinje_for_vurdering_av_samværsordning_ved_omsorgsovertakelse/
- Dworkin, R.** (1978). *Taking Rights Seriously*. Harvard University Press.
- EMK** (1999). *Den Europeiske menneskerettighetskonvensjon*. Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/emkn/ARTIKKEL_8#emkn&
- FNs barnekomité** (2013). *Generell kommentar nr 14*. https://www.regjeringen.no/contentassets/1376fac2fe2a427389f9f94b52acdefc/crc_c_gc_14_eng_nor.pdf

- Gerdts-Andresen, T.** (2020). Fastsettelse av samvær ved omsorgsovertakelse. *Kritisk juss*/46(2), 125-153. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2387-4546-2020-02-05>
- Gjedrem, J.** (2018). Barnets beste. I T. A. Ask & S. B. Eide (Red.) *Barnevernets begreper i bevegelse* (s. 63-80). Gyldendal.
- Grimen, H.** (2008). Profesjon og kunnskap. I A. Molander & L. I. Terum *Profesjonsstudier* (s. 71-86). Universitetsforlaget.
- Grimen, H. & Molander, A.** (2008). Profesjon og skjønn. I A. Molander & L. I. Terum *Profesjonsstudier* (s. 179-196). Universitetsforlaget.
- Heggen, K.** (2019). Skjønn og evidens. Både-og eller enten-eller? I A. Kolstad & R. Kogstad (Red.) *Grunnlagsproblemer i vitenskapene om mennesket*. (s. 203-220). Abstrakt forlag.
- Heggen, K.** (2021). *Styrking av fagleg skjønn i kommunalt barnevernsarbeid*. <https://app.cristin.no/projects/show.jsf?id=2500839>
- Hughes, R. & Huby, M.** (2002). The application of vignettes in social and nursing research. *Leading Global Nursing Research*, 37(4), 382-386.
- Jenssen, D.** (2021). *Vitskapsteori i sosialt arbeid. Tilnærmingar og normative spørsmål*. Samlaget.
- Jørgensen, T. & Heggen, K.** (2020). Det barnevernfaglege skjønnet og verdien av kollegiale drøftingar. *Norges Barnevern*. 97(4), 236-249. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-04-02>
- Kane, A. A.** (2015). Skjønn, lover og idealer. *Stat og styring*. 25(1), 26-28.
- Kitzinger, J.** (1995). *Qualitative Research: Introducing focus groups*. *BMJ*, 311(7000), 299-302. <https://doi.org/10.1136/bmj.311.7000.299>
- Kolsrud, K.** (2021) Tre nye dommer legger listen for samvær etter omsorgsovertakelse. *Rettt24.no* <https://rett24.no/articles/tre-nye-dommer-legger-listen-for-samvaeretter-omsorgsovertakelse>
- Malterud, K.** (2012). *Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag*. Universitetsforlaget.
- Norges institusjon for menneskerettigheter** (2020). *Hvorfor dømmes Norge i EMD?* <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2020/12/Rapport-hvorfor-dømmes-norge-i-emd-web.pdf>
- Odland, A. M.** (2022). Dette betyr den siste EMD-dommen for barnevernet. *Fontene.no* <https://fontene.no/barnevern/dette-betyr-den-siste-emddommen-for-barnevernet-47.844975.253e433be3>
- Oterholm, I.** (2023) Skjønnsutøvelse i velferdsorganisasjoner. I I. Ellingsen, L. C. Kleppe, I. Levin & B. Berg (Red.) *Sosialt arbeid. En grunnbok*. (2. utg., s. 171-183). Universitetsforlaget.
- Prop. 133 L** (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i Barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-133-l-20202021/id2842271/?ch=1>
- Smithson, J.** (2000). Using and analysing focus groups: Limitations and possibilities. *International Journal of Social Research Methodology*, 3(2), 103-119. <https://doi.org/10.1080/136455700405172>
- Stang, E. G., Baugerud, G-A., Backe-Hansen, E. & Rugkåsa, M.** (2023). *Samvær i praksis. En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra prosjektet «Samvær etter omsorgsovertakelse»*. (Skriftserien 2023 nr. 1). OsloMet – storbyuniversitetet. <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/802/746>
- Stang, E. G. & Baugerud, G-A.** (2018) *Samvær etter omsorgsovertakelse. En barnefaglig og juridisk utredning*. (OsloMet - Skriftserien 2018 nr. 10). OsloMet – storbyuniversitetet. <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/612/133>

- Taylor B. J.** (2005). Factorial Surveys: Using Vignettes to Study Professional Judgement. *British Journal of Social Work*, 36(7), 1187-1207. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bch345>
- Toulmin, S. E.** (1958). *The Uses of Argument*. Cambridge University Press.
- Turner, M. E. & Pratkanis, A. R.** (1998). Twenty-Five Years of Groupthink Theory and Research: Lessons from the Evaluation of a Theory. *Organizational behavior and human decision processes* 73(2-3), 105-115. <https://doi.org/10.1006/obhd.1998.2756>
- Van der Weele, J. & Karlsen, K.** (2021). *Analyse i komplekse barnevernssaker – fra magefølelse til kritisk tenkning*. Gyldendal.

HOLD DEG OPPDATERT PÅ fontene.no

Følg oss på sosiale medier

FONTENE